

දිවි මගට එළිය දෙන දහම් පද

බුදුරජාණන් වහන්සේ පන්සාලිස් වසක් මුළුල්ලේ දේශනා කොට වදාළ ධර්මයෙහි සාරය ලෙස ධම්මපදය හැඳින්විය හැකි ය. ධම්ම පදය බෞද්ධ ලෝකයාගේ මුදුන් මල්කඩ ලෙස සැලකෙන හස්තසාර ග්‍රන්ථයකි. එය බෞද්ධයාගේ අත් පොත ය. සූත්‍ර පිටකයේ බුද්දක නිකායට අයත් ධම්ම පදය බෞද්ධයන් අතර ජනප්‍රිය කෘතියක් වන එය විශ්ව භාෂා ගණනාවකට ද පරිවර්තනය වී ඇත. එහි වර්ග විසි හයකි; ගාථා භාරසිය විසිතුනකි; නිදාන කතා දෙසිය අනූ නමයකි. ධම්ම පදය තුළින් ලබා දෙන ජීවිතාදර්ශ අතීත වර්තමාන අනාගත යන කාලත්‍රයට ම අදාළ වේ.

ධම්ම පදයේ ඉගැන්වීම් සරල, සුගම මට්ටමේ සිට සංකීර්ණ, ගැඹුරු දහම් කරුණු දක්වා පැතිර යයි. එහි අඩංගු ගාථා තුළ අර්ථ රසය හා ශබ්ද රසය සංකලනය වී ඇත. තාලානුකූල ව සජ්ඣායනා කිරීමට හැකි වීම එහි ඇති විශේෂ ලක්ෂණයකි. එම ගාථා ශ්‍රවණය කිරීමෙන් නිරාමිස ප්‍රීතියක් ද භුක්ති විදිය හැකි ය. ධම්ම පද ගාථා මගින් අප ජීවිතය සකස් කර ගත යුතු ආකාරය, කළ යුත්ත, නොකළ යුත්ත මැනවින් පෙන්වා දෙනු ලැබේ. ප්‍රායෝගික වශයෙන් වැදගත් දහම් කරුණු රැසක් මෙම කෘතිය අපට පැහැදිලි කර දෙයි. ධම්මපදවිධි කථාව අනුව එම ගාථා දේශනා කොට තිබෙන්නේ විවිධ සිදුවීම් මුල් කොටගෙන ය. කිසි යම් ගාථාවකට හෝ ගාථා කිහිපයකට හෝ මුල් වූ එබඳු සිදුවීම් ඇතුළත් කතා පුවත් නිදාන කතා ව යනුවෙන් හැඳින්වේ.

අක්කොච්ඡ මං අවධි මං
අජ්නි මං අභාසි මේ
යේ තං උපනයිහන්ති
චේරං තේසං න සම්මති
(යමක වග්ග 3 ගාථාව)

අසවලා මට බැන්නේ ය, මට පහර දුන්නේ ය මා පැරදවූයේ ය, මා සතු දේ පැහැර ගත්තේ ය, යනුවෙන් යම් අය නැවත නැවතත් සිතමින් වෛර බිඳිත් නම් ඔවුන්ගේ වෛරය නොසන්සිදේ.

ගැටුම් සහගත දොම්නස් සහගත අත්දැකීමකට මුහුණ දෙන නොවැඩූ සිත් ඇති පෘථග්ජන පුද්ගලයා ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය හා එමගින් උදා වන අවසන් ඵලයේ ස්වභාවය මෙම ගාථාවෙන් පෙන්වා දෙනු ලැබේ. කිසිවකු තමාට කායික, මානසික වශයෙන් සිදු කළ විරුද්ධවාදීකම් ගැන මෙනෙහි කරමින් කාලය ගත කිරීම නොදියුණු පුහුදුන් මිනිසාගේ ස්වභාවයයි. ඔහුගේ වෛරය නොසංසිදේ.

අක්කොච්ඡි මං අවධි මං
 අජ්නි මං අහාසි මේ
 යේ තං න උපනයිහන්ති
 චේරං තේසුපසම්මති

(යමක වග්ග 9 ගාථාව)

අසවලා මට බැන්නේ ය, මට පහර දුන්නේ ය, මා පැරදවූයේ ය, මා සතු දේ පැහැර ගත්තේ ය, යනුවෙන් යම් අය නැවත නැවතත් සිතමින් ක්‍රෝධ නොබදිත් නම් ඔවුන්ගේ වෛරය සන්සිදේ.

මෙම ගාථාවෙන් පෙන්වා දෙන්නේ කිසි යම් අයකු තමාට බැණ වැදුණ ද, පහර දුන්න ද, තමා පරාජය කළ ද, තම වස්තුව පැහැර ගත්ත ද එවිට ක්‍රියා කළ යුතු ආකාරය පිළිබඳ බෞද්ධ දැක්ම ය. වෙනත් අයකු තමාට සිදු කළ වාචසික කායික අකටයුත්තක දී තමාට හිංසා පීඩා සිදු කළ තැනැත්තා කෙරෙහි ද්වේෂ සහගත සිතුවිලි උපදවා නොගෙන තමාට සිදු කළ බැණ වැදීම, පහර දීම, පැරදවීම, පැහැර ගැනීම නැවත නැවත මෙනෙහි නොකිරීමෙන් වෛරය සංසිඳුවා ගත හැකි ය.

නතං කම්මං කතං සාධු
 යං කත්වා අනුතප්පති
 යස්සඅස්සුමුඛෝ රෝදං
 විපාකං පටිසේවති

(බාල වග්ග 8 ගාථාව)

යමක් (යම් ක්‍රියාවක්) කිරීමෙන් පසුතැවෙන්නට සිදු වේ ද යමක (යම් ක්‍රියාවක) විපාකය කඳුළු පිරි මුහුණින් යුතුව අඩමින් විඳින්නට සිදු වේ ද එබඳු දේ නොකිරීම යහපත් ය.

එදිනෙදා ජීවිතයේ දී අප නිරත වන විවිධ ක්‍රියා ඇත. ඒ අතර ඇතැම් කටයුතු තමාට ද අනුන්ට ද වැඩදායක නොවේ; අවැඩ පිණිස ම පවතී. ජීවිත කාලය තුළ

සිදු කරනු ලබන මෙවැනි ක්‍රියා පසුකාලයේ දී සිහිපත් කරන විට පසු තැවීමට සිදු වේ ද එම ක්‍රියාව අයහපත් ය. එබඳු ක්‍රියාවලින් වැළකී සිටිය යුතු බව ඉහත ධර්මපද ගාථාවෙන් පෙන්වා දෙනු ලැබේ.

තංව කම්මං කතං සාධු
 යං කත්වා නානුතප්පති
 යස්ස පතීතො සුමනෝ
 විපාකං පටිසේවති

(බාල වග්ග 9 ගාථාව)

යමක් කිරීමෙන් පසුතැවෙන්නට සිදු නොවේ ද යමක විපාකය ප්‍රීතියෙන් හා සොම්නසින් යුතු ව විදිය හැකි වේ ද එබඳු ක්‍රියාවල නිරත විය යුතු ය.

පළමු ගාථාවෙන් පසුතැවීමට සිදු වන ක්‍රියාවලින් වැළකීමට උපදෙස් ලබා දෙන අතර දෙවන ගාථාවෙන් පෙන්වා දෙන්නේ සිහිකරන විට පසුතැවීමට සිදු නොවන, සතුට දනවන ක්‍රියාවන්හි නිරත විය යුතු බවයි.

අත්තනාව කතං පාපං
 අත්තනා සංකිලිස්සති
 අත්තනා අකතං පාපං
 අත්තනාව විසුජ්ඣති
 සුද්ධි අසුද්ධි පච්චත්තං
 නාඤ්ඤමඤ්ඤෝ විසෝධයේ

(යමක වග්ග 3 ගාථාව)

යමෙකු පව් කළොත් එයින් ඔහු ම කෙලෙසෙන්නේ ය.
 යමෙකු පව් නොකළොත් එයින් ඔහු ම පිරිසිදු වන්නේ ය.
 පිරිසිදුකම හා අපිරිසිදුකම පවතින්නේ තමා කෙරෙහි ම ය.
 එක් අයෙකුට තවත් අයෙකු පිරිසිදු කළ නොහැකි ය.

මෙම ගාථාවෙහි පුද්ගල පාරිශුද්ධිය පිළිබඳ ඉතා වැදගත් ඉගැන්වීමක් ඇතුළත් වේ. එනම් කිසියම් පුද්ගලයකුට මුහුණ පෑමට සිදු වන දුක් කම්කටොලු හෝ සැප සම්පත් හෝ සියල්ලට ම හේතු වන්නේ තමා විසින් සිදු කරන ලද පාප කර්ම හෝ පුණ්‍ය කර්ම ය. පුද්ගලයාගේ පිරිසිදුකම හෝ අපිරිසිදුකම අනෙකකුට ලබා දිය හැක්කක් නොව තමා විසින් ම උදා කර ගනු ලබන්නකි.

සුකරානි අසාධුනී
අත්තනෝ අභිතානිව
යංචේ හිතං ව සාධුංච
තං චේ පරම දුක්කරං

(අත්ත වග්ග 7 ගාථාව)

තමාට අහිත වූ අයහපත් දේ කිරීම ඉතා පහසු ය. යම් දෙයක් තමාට වැඩදායක ද යහපත පිණිස හෝ පවතී ද එවැනි දේ කිරීම ඉතා අපහසු ය.

සත්ත්වයෝ නිරන්තරයෙන් පාපයට නැඹුරුවන්නෝය; නරක අවැඩදායී කටයුතුවල නියැලීමට වැඩි කැමැත්තක් දක්වති; එහෙත් තමාට යහපතක්, වැඩදායක බවක් ගෙන දෙන ක්‍රියා සිදු කිරීමට පෙළඹීම අඩුය. ඒ අනුව තමාට අවැඩදායී ක්‍රියා කිරීම ඉතා පහසු වන අතර වැඩදායී ක්‍රියා සිදු කිරීම ඉතා අපහසු වේ.

අවරිත්වා බ්‍රහ්මවරියං
අලද්ධා යොබ්බනේ ධනං
ඡන්තකොඤ්චාවකධායන්ති
බීන මච්ඡේච පල්ලලෙ

(ජරා වග්ග 10 ගාථාව)

අනැම් අය තරුණ වයසේ දී උසස් පිළිවෙත්වල ද නොහැසිර ලබා ගත හැකි ධනය ද නොලැබ මහලු වූ පසු මසුන් නැති දිය හිඳුණු විලක් දෙස බලා දුක් වන කොස්වා ලිහිණියන් මෙන් තැවෙති.

අවර්ත්වා බ්‍රහ්මචරියං
 අලද්ධා යොබ්බතේ ධනං
 සෙන්ති වාපාතිබ්ණාව
 පුරාණානි අනුත්ථුනං

(ජරා වග්ග 11 ගාථාව)

ඇතැම් අය තරුණ වයසේ ලබා ගත හැකි ධනය හෝ වෙනත් ප්‍රතිලාභයක් හෝ නොලැබ බ්‍රහ්මචර නොහැසිර මහලු වූ පසු පෙර කරන ලද යම් යම් දේ සිහි කරමින් දුන්නෙන් මිදී ගොස් වැටුණු ඊතල මෙන් ශෝකයෙන් සුසුම් ලමින් සිටිති.

තරුණ අවධියේ අර්ථවත් අයුරින් ජීවත් නොවූණහොත් වයස්ගත වූ පසු ව පසු තැවීමට සිදු වන බව මෙම ගාථා දෙකෙන් ම ලබා දෙන උපදේශයයි. බ්‍රහ්ම චර්යාව යනු උසස් හැසිරීමයි. එනම් යහපත් චරිතයකින් යුතු ව ජීවත් වීමයි. සීලාදී ගුණධර්ම ප්‍රගුණ කළ යුතු වන්නේ කුඩා කල සිට ම ය. එසේ ම තුරුණු වියේ කායික මානසික ශක්තිය හොඳින් පවතින බැවින් සිය ජීවිතාව පවත්වා ගැනීමට ප්‍රමාණවත් ධනයක් ද උපයා ගත යුතු ය. තුරුණු වියේ එසේ නොකිරීමෙන් වයස්ගත වූ විට පසු තැවීමට සිදු වේ. හේතුව වයෝවෘද්ධ වූ විට කායික මානසික ශක්තිය හීන වන බැවිනි. මෙමගින් අපට උගත හැකි වැදගත් ම පාඩම නම් ජීවිතයේ අවසන් කාලය හොඳින් ගත කිරීමට නම් තුරුණු අවධියේ සිට උත්සාහ සම්පන්න ව අප්‍රමාදී ව නිවැරදි දිවි පෙවෙතක් ගත කළ යුතු බවයි.

උට්ඨානවතෝ සතිමතෝ
 සුවිකම්මස්ස නිසම්මකාරිනෝ
 සඤ්ඤාතස්සව ධම්මජීවිනෝ
 අප්පමත්තස්ස යසෝභිවච්චති

(අප්පමාද වග්ග 4 ගාථාව)

උත්සාහයෙන් ද, නිවැරදි සිහියෙන් ද යුතු නිදොස් දේ විමසා බලා කරන තැන්පත් දැනුම් දිවි පැවතුම් ඇති නොපමා වූ පුද්ගලයාගේ කීර්තිය මනා ව වැඩේ.

දියුණු වන පුද්ගලයකු තුළ තිබිය යුතු ගුණාංග හතක් මෙම ගාථාවෙන් ඉදිරිපත් කෙරේ. මෙලොව හා පරලොව දියුණුව සලසා ගැනීමට කටයුතු කරන්නකු තුළ පැවතිය යුතු අත්‍යවශ්‍ය ම ගුණාංගය උත්සාහයයි. උත්සාහය සම්පන්නියක් ලෙස ද හඳුන්වා ඇත. සිහිය උපදවාගෙන කටයුතු කරන්නා සිය කාර්යයන් ව්‍යාකූල කර නොගනී. විමසා බලා

කටයුතු කිරීම බුදු දහමේ යෝනිසෝ මනසිකාරය නමින් හැඳින්වේ. අන්ධානුකරණයෙන් තොර ව අර්ථවත් ව කටයුතු කිරීමට මෙම ගුණාංගය ඉතා වැදගත් ය. තැන්පත්කම හෙවත් සංවරය සාර්ථක ලෞකික හා ආධ්‍යාත්මික ජීවිතයක් ගත කිරීමට ඉවහල් වේ. බුදු දහමින් පිටුදකින ප්‍රමාදය අධ්‍යාපනික ජීවිතයේ ජයග්‍රහණ අහිමි කිරීමට මෙන් ම ජීවත් වන කාලය තුළ ලබාගතයුතු බොහෝ දේ තමාගෙන් ඇත් කිරීමටත්, අධ්‍යාත්මික ජීවිතයෙන් ද පරාජය කිරීමටත් ඉවහල් වන ප්‍රධානතම සාධකය වේ.

මෙම ධම්ම පද ගාථාවලින් පෙන්වා දෙන උපදේශ සිසුන් වශයෙන් ප්‍රායෝගික ජීවිතයට යොදා ගෙන සාර්ථක පුද්ගලයකු වීමට අදිටන් කර ගත යුතු ය.

සාරාංශය

1. ධම්ම පදය ත්‍රිපිටකයේ අඩංගු ධර්ම කරුණුවල සම්පිණ්ඩනයක් ලෙස සැලකිය හැකි ය.
2. ධම්ම පදය බෞද්ධයාගේ අත්පොත වශයෙන් සැලකේ.
3. එහි අඩංගු දහම් කරුණු කාල, දේශ සීමා, ජාති, ආගම් ආදී කිසිදු හේදයකින් තොර ව සියලු දෙනාට පරිහරණය කළ හැකි වටිනාකමකින් යුතු වේ.
4. පාඩමට අදාළ ධම්ම පද ගාථාවලින් පෙන්වා දෙන උපදේශ පහත දැක්වෙන පරිදි වේ.
 - අන් අයගෙන් තමාට සිදු වූ අවැඩ පිළිබඳ නැවත මෙතෙහි නොකරන්නාගේ වෛරය සංසිදේ.
 - සිහි කළ විට පසුතැවිල්ලට හේතුවන ක්‍රියාවලින් වැළකිය යුතු ය.
 - ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් පිරිසිදුකම හෝ අපිරිසිදුකම හෝ පවතින්නේ තමා තුළ ම ය.
 - තමාට හා අන් අයට යහපත් ප්‍රතිඵල ලබා දෙන ක්‍රියා සිදු කිරීම ඉතා දුෂ්කර ය.
 - සුදුසු කාලයේ දී නිවැරදි ව අප්‍රමාදී ව කටයුතු නොකිරීම පසුකාලයේ දී පසුතැවිල්ලට හේතු වේ.
 - උත්සාහය, නිවැරදි සිහිය, විමසා බලා කටයුතු කිරීම, තැන්පත් බව, දෑහැම් දිවි පෙවෙත, අප්‍රමාදී බව, පුද්ගලයෙකුගේ දියුණුවට හේතු වන කරුණු ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. පාඩමෙහි සඳහන් ධම්ම පද ගාථා තාලයට නිවැරදි ව සජ්ඣායනා කරන්න.
2. එම ධම්ම පද ගාථාවල සරල අදහස ඔබේ බසින් ලියන්න.
3. ධම්ම පදය උපදේශාත්මක ග්‍රන්ථයක් වශයෙන් වැදගත් වන්නේ ඇයි දැ යි පහදන්න.

පැවරුම

ධම්ම පදය පොත කියවා එහි ඇතුළත් ඔබ සිත් ගන්නා ගාථා 10 තෝරා ඒවායේ අදහස ද සමග ලියන්න.